

Propaganda paranoica d'Oliver Stone

Escriure una columna pot obligar-te a fer feines ben desagradables, i poques de més antipàtiques que seure, indefens, a les fosques aguantant les tres hores de patum d'Oliver Stone. Una experiència esbalaïdora. Stone és un home llampant, dreturer i malmirros. Qui compta resistir *JFK*, ja cal que es prepari: no parerà d'estirar-se els cabells de pura incredulitat. Quasi tota la premsa ho ha vist: per quatre minuts de força dramàtica, Stone ens enfloca tres hores de propaganda desvergonyida.

Esvera la deshonestat del film. Ignorant la informació enfadosa, elevant el rumor a categoria de fet, barrejant nivells reals i ficticis, Stone ens voldria fer creure que Lee Harvey Oswald era un cap de turc innocent i que l'assassinat fou un *coup d'état* en què hi hauria implicats la màfia, exiliats cubans, el complex militar industrial, agències d'*intelligentsia* i Lyndon Johnson de 'còmplice post-factum'.

Espècimens de veritat. El mal és que el jovent s'empassa el rescalfat de Stone com si fos la veritat. Deia Stone fa mesos: "No diria —no dic— que sigui un relat ver, sinó que expressa una veritat intrínseca". El mateix repetia Kevin Costner: la tesi de la pel·lícula es pot desmuntar, però "el conjunt respira veritat emocional".

Ara, les veritats intrínseques i emocionals són l'estofa de la ficció, o solien ser-ho. I Stone i el seu actor vénen a dir que, si la cultura va on volem que vagi, la veritat importa poc —opinió cada dia amb més adeptes, a mesura que es difumina la línia que separa realitat i ficció.

Les distorsions de la veritat més elemental que es prodiguen en films i docudrames passen per inofensives o per 'llicència artística'. ¿No hi ha problema ètic quan *Mississipi Burning*, falsifica el moviment pels drets civils i converteix l'agent del FBI en una força moral de la història? ¿On para l'ètica d'un docudrama que ens mostrava un Nixon ensorrat i ploràtiques, quan els dos únics testimonis

(Kissinger i Nixon) ens diuen que això és fals? ¿Que tots dos menten? Bé, però ara la imatge no provada i humiliant d'un Nixon desfet forma part de la nostra història visual. ¡I ningú no té res a dir-hi! "A l'espectador d'un docudrama ben fet, li serà quasi impossible de destriar-ne contingut real i ornamentació dramàtica", escrivia l'ex-conseller de Nixon, Leonard Garment, incapaç de reconèixer-se en la versió televisiva de *The Final Days*.

Oliver Stone és el beneficiari de tots els espais d'*infolleure* televisius que difuminen els fets. El que han aconseguit aquests programes és que el públic ja no destriï notícia d'entreteniment, dada real de simulació. L'anar i venir d'un subjecte real a l'actor que l'interpretava havia arribat a legitimar alguns programes americans. Fins l'ABC havia adoptat aquesta línia quan, en 1989, se serví de la simulació per informar d'un cas real.

Des de llavors els departaments d'informació televisius eviten aquest parany, però el mal és que la TV és un mitjà que vol relat i acció, no bustos parlants ni anàlisis. I avui els valors del lleure impregnen talment la cultura que, fins i tot als informadors més seriosos, els costa de resistir-s'hi. Un ex-corresponsal de la CBS-TV acusava els periodistes de televisió de "d'emparar-se d'eines i tècniques d'entreteniment" i de desdibuixar la línia que separa fantasia de realitat.

Però encara hi ha un altre problema, més abstracte i de més abast. ¿Podria ser que els mitjans electrònics fessin perdre l'interès per la veritat real? Marshall McLuhan, últim gran teòric de la comunicació, ho creia. Adduïa que la cultura impresa (ca. 1500-1960) estimulava l'anàlisi rigorosa i el debat sobre la veritat, però que la puixant cultura electrònica que 'retribilitza' el món tendeix a debilitar la capacitat crítica i empeny a acceptar com a vàlida gairebé qualsevol imatge.

Si això és cert, estem més oberts que mai a la manipulació per la imatge. En opinió meua, JFK no és ni lleure ni art, sinó una proposta política de convertir la idea més aviat paranoica de Stone en la visió consolidada d'un trauma col·lectiu. Igual que la Gran Enciclopèdia Soviètica, Stone refà el passat amb vista al futur. Si McLuhan tenia raó, una intensa propaganda visual pot convertir-se en la veritat històrica dels que hem passat de la dieta impresa al règim visual. I si Stone ja és tan dolent, ¿què vindrà després?

John Leo
© US News
Traducció: J. C.

Una llarga i trista realitat (i II)

L any 1978, el dia de sant Pere, prenia possessió de la seu de València Miguel Roca Cabanellas, un mallorquí-madrileny, fill d'un notari, que havia fet tota la seua carrera a Madrid i a Roma, on entre altres oficis representava el general Franco com a canonge de Santa Maria la Major. Coneixedor de les autèntiques *caves del Vaticà*, home sabut, diuen, però sense cap experiència pastoral, el 1966 va ser nomenat bisbe de Cartagena-Múrcia. I apujant apujant, al cap de dotze anys, arribà a València per a completar l'eix conservador Santiago-Madrid-València-Roma. Del seu pas per la diòcesi murciana resta l'única pastoral que va escriure en la seua vida. Hi prenia partit a favor dels treballadors de les fàbriques de conserves sotmesos a una reconversió salvatge i les reaccions de les forces patronals foren tan dures que l'home va perdre les ganes de mesclar-se amb els problemes terrenals i decidí dedicar-se a l'estudi de la teologia. No és clar que siga veritat que pronunciara la frase: "Nunca más volveré a atacar a señor que me pueda perseguir".

I així va ser com aquest home sabut i tímid, diuen, va aterrar a la nostra diòcesi en plena transició i en plena *batalla de València*. Com no era babau va veure ràpidament quina pasta es donava aquí i ben prompte va veure que el búnquer-barraqueta era també un búnquer-capelleta de repica'm el colze. Amb certa sornegueria repetia sovint: "Yo soy un camionero que llevo un camión con remolque". I va decidir posar la primera i no canviar mai de marxa. Com no tenia ni l'oratória populista d'Olaechea ni la piadoso-sentimental de García Lahiguera va passar sense pena ni glòria i mai no va connectar amb la gent. Va ser més un administrador que no un pastor, un gran lector i un mediocre escriptor, ambigu en tot, liberal més per conveniència, donades les circumstàncies, que per convicció. Ha deixat fer, però no ha impulsat cap iniciativa interessant. Ha practicat un "despotisme il·lustrat" que ha tingut la manifestació més palesa en el desenvolupament del sinode diocesà. Li ha fet por el treball i el compromís sempre. Quan sonava per a arquebisbe de Madrid, en substitució de Taracón, sembla que el cardenal de Borriana li va dir: "Miguel, Madrid no te conviene, que en Madrid se trabaja mucho".

En allò de la llengua ha adoptat la política de l'estruc; ha amagat el cap i ha ensenyat el

cul. No és admissible la seua postura segons la qual es tractava de un tema polític en què l'església prendrà posició quan els polítics es posen d'acord. La realitat és que la castellanització de la diòcesi avança inexorablement i al seminari, en aquest camp, es continuen formant capellans com en temps del tristament rector Rodilla. Tampoc sabem d'on li ha vingut al desaparegut arquebisbe la seua fama d'home preocupat pels problemes socials. De fet no ha fet res per tal d'empenyar una pastoral obrera, ni per tal d'augmentar el nombre de sacerdots obrers (València és una de les poques diòcesis de l'estat que en té), ni al seminari s'estimula l'anada de sacerdots als barris més marginats. Per a acabar-ho d'adobar, durant el pontificat de Miguel (no Miquel) Roca Cabanellas s'ha posat en marxa el projecte d'una Universidad Católica de Valencia darrere del qual hi ha personatges de la dreta blavera i de l'empresariat com els Lladro, Silvino Navarro, etc. El seu braç esquerre, o dret, ha estat el bisbe auxiliar Rafael Sanus, d'Alcoi, que ha portat endavant els contactes amb la Generalitat en allò relacionat amb el patrimoni artístic, subvencions a col·legis, convenis, etc.

Del desaparegut "no arquebisbe" de València s'han dit aquests dies moltes coses, la majoria d'elles de circumstàncies. Teodoro Ubeda, bisbe de Mallorca i valencià l'ha recordat com "un amic cordial i fidel"; Josep Maria Cases, bisbe de Sogorb-Castelló, passa de puntetes i diu que ha estat "un bisbe eficaç"; Emili Marín, director de la revista *Saó*, catòlico-progressista, s'esmuny encara més i el moteja d'"home tímid", mentre altres elogiaven la seua capacitat de treball o les seues "orientacions de coneixedor del món"(?). Però, entre totes, la més destrellatada, o no, és la de Joan Lerma, president de la Generalitat, que en declaracions a Canal 9-televisió valenciana va destacar, parlant del desaparegut personatge "una gran sensibilitat en allò que vol dir ser valencià". Si en voleu més, ¡pareu el cabàs! Descanse en pau monsenyor Roca Cabanellas i que el nou arquebisbe que vinga a substituir-lo trenque la ratxa, exageradament llarga, d'homes estranys, quan no estrangers, aliens als problemes i esperances del poble valencià. ¡Ah!, i tal com està el pati, no cal que siga valencià, que siga, si més no, normal... i prou. L'actual bisbe d'Oriola-Alacant en seria l'exemple.

Toni Mestre